

EU:n vihreän siirtymän rahoitus kuntien näkökulmasta

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Oikeudenmukaisen
siirtymän rahasto (JTF) EU:n ohjelmakaudella 2021-2027

Mikko Kangas 9.3.2023

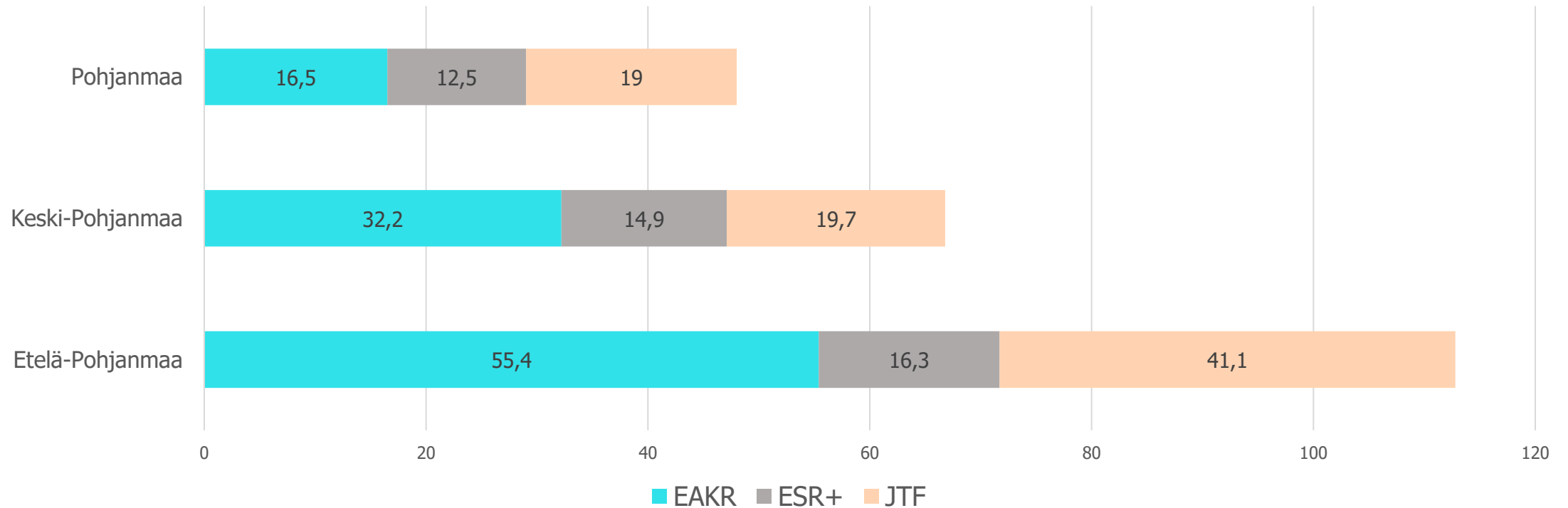
Etelä-Pohjanmaan liitto

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen jakautuminen maakunnittain (milj. euroa)

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)

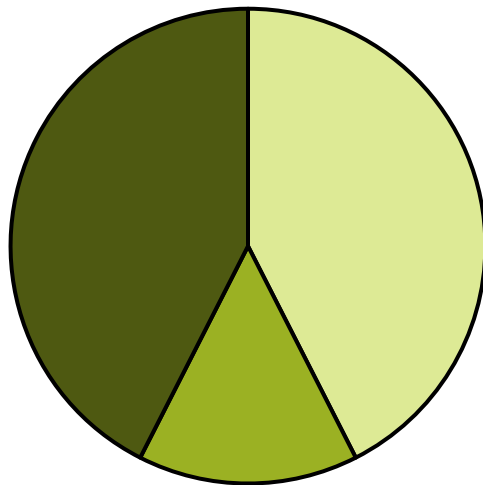

Euroopan unionin
osarahoittama

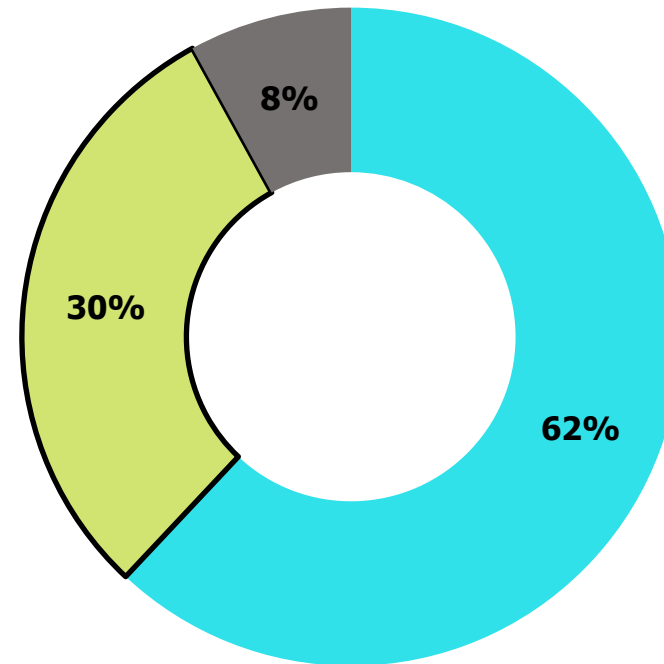
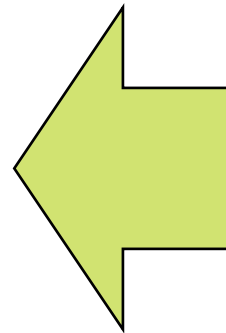
Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

EAKR toimintalinjat ja erityistavoitteet

Suomen tavoite on kohdistaa 35 % rahoituksesta ilmastotoimenpiteisiin. TL2 lisäksi myös TL1.

- 2.1 Energiatehokkuus
- 2.2 Ilmastomuutokseen sopeutuminen
- 2.3 Kiertotalous

- TL1 Innovatiivinen Suomi
- TL2 Hiilineutraali Suomi
- TL3 Saavutettavampi Suomi

ET2.1 Energiatehokkuus

Energiatehokkuutta ja siihen kytkeytyvän uusiutuvan energian käyttöä edistävä TKI-toiminta

- tuetaan tutkimusperusteisten toimintamallien sekä demonstraatio-, tutkimus-, pilotointi- ja oppimisympäristöjen kehittämistä, käyttöönottoa ja yhteiskäyttöä
- edistetään ja tuetaan energiatehokkuutta ja siihen kytkeytyvää uusiutuvaa energiaa koskevaa yhteistyötä yrityssektorin, kuntien, tutkimustahojen ja kolmannen sektorin kanssa ml. rakennuskannan omaenergiatuotanto sekä hiilen talteenotto ja hyödyntäminen raaka-aineena
- kehitetään energiatehokkuuteen liittyvää korjausrakentamista (ml. kulttuurihistoriallinen rakennuskanta) sekä rakennusten energia- ja materiaalitehokkuutta ja älyratkaisuja
- tuetaan hukkalämpöön sekä päästöttömiin ja älykkäisiin energiajärjestelmiin liittyvää TKI-toimintaa ja -infrastruktuureja
- edistetään puhtaisiin energialähteisiin ja hajautettuun monipuoliseen energiantuotantoon liittyvää TKI-työtä ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia
- kehitetään älykkäitä ja kustannustehokkaita energiajärjestelmiä ja -verkkoja sekä energian varastointia (mm. kestävä akkuteknologia ja akkuklusteri)
- edistetään sähköstä tuotteiksi (Power to X) -ratkaisuihin, vetytalouteen ja hiilidioksidin talteenottoon (pl. direktiivin 2003/87/EY liitteessä 1 mainitut toiminnot) liittyvää TKI-työtä sekä paikallisia demonstraatiohankkeita

Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen yritystoiminnassa

- kehitetään uusien energiatehokkuutta ja siihen kytkeytyvää materiaalitehokkuutta parantavien toimintatapojen, teknologioiden ja ratkaisujen soveltamista yrityksissä sekä edistetään niihin liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista
- tuetaan pk-yritysten hiilineutraalisuutta edistävien tuotteiden, materiaalien, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä, pilotointia ja kaupallistamista (esim. rakentaminen ja kiinteistöjen hallinta, uudet energiaratkaisut)
- edistetään teollisuuden prosessien ja koneiden sähköistämisen energiatehokkuutta ja energiaomavaraisuuden parantamista, sekä digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoa
- lisätään alueiden ja elinkeinoelämän tietämystä energiaratkaisuista ja -tehokkuudesta

Tavoitteena hiilineutraalisuus ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

- edistetään elinkeinoelämäverkottunutta tutkimusta, yhteiskehittämistä ja julkisia innovatiivisia hankintoja energiansäästön ja energiatehokkuuden parantamiseksi
- kehitetään energiatehokasta puurakentamista, rakentamisen kestävyyttä ja pitkään hiiltä sitovia tuotteita ja tuotantotapoja sekä rakentamisen ja rakennusten käytön energia- ja materiaalitehokkuutta huomioiden rakennusten koko elinkaari
- kehitetään työkaluja hiilineutraalisuustavoitteiden monitorointiin ja seurantaan osana kilpailu-kykyisten tuotteiden, palvelujen ja ratkaisujen kehittämistä sekä elinkeinoelämälähtöistä tutkimusta
- kehitetään kunnille ja yrityksille keinoja hyödyntää vertailukelpoista päästödataa ja tietoa eri-laisten toimenpiteiden potentiaalisista päästövähennyksistä, kustannuksista ja hyödyistä erityisesti energia-asioissa
- edistetään kestäviä julkisia hankintoja ml. ilmastokriteerien käyttö

ET2.2 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvä TKI-toiminta

- tuetaan tutkimus- ja kehittämistoiminnalla yritysten ja alueellisten pilotointi- ja kokeiluympäristöjen kehittämistä ilmastokestävyyden takaamiseksi
- kehitetään työvälineitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja riskienhallintaan liittyvien suunnittelukäytäntöjen ja -prosessien kehittämiseen alueellisille ja paikallisille toimijoille il-mastoriskien ja niiden vaikutusten ennakointiin ja hallintaan
- kehitetään innovatiivisia menetelmiä, teknologioita ja tuotteita, joiden avulla edistetään sopeutumista ilmastonmuutokseen ja varautumista sään ääri-ilmiöihin sekä edistetään niihin liittyvää liiketoimintaa ja vientimahdollisuuksia
- kehitetään innovatiivisia menetelmiä elinkeinotoiminnan ympäristöhaittojen ja -riskien vähentämiseksi
- vahvistetaan monihyötyisten viherrakenteiden ja luontopohjaisten ratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, sekä edistetään niihin liittyvää liiketoimintaa ja vientimahdollisuuksia
- vahvistetaan kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä

Ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvä yritystoiminta

- tuetaan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen sekä ympäristöhaittojen ja -riskien vähentämiseen liittyvien älykkäiden ratkaisujen ja palvelukokonaisuuksien kehittämistä, pilotointiä ja skaalautumista kasvavaksi liiketoiminnaksi
- tuetaan pk-yritysten tuotteiden ja palveluiden kehittämistä ja kaupallistamista sekä innovatiivisten liiketoimintakonseptien kehittämistä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja riskien ehkäisemiseen
- kehitetään ilmastonmuutoksen edellyttämiä turvallisuuteen ja katastrofivalmiuteen liittyviä tuotteita ja ratkaisuja, ml. digitekniikka
- tuetaan elinkeinoelämää ja yrityksiä tarvittaessa yhteistyössä kuntien kanssa kehittämään toimintamalleja ilmastoriskien hallitsemiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, huomioiden myös luonnon monimuotoisuus, vesiensuojelu ja kulttuuriympäristö
- tuetaan elinkeinon sopeutumista ilmastonmuutokseen, ml. luontomatkailu ja muu ekosysteemipalveluihin perustuva liiketoiminta sekä perinteiset ja saamelaiselinkeinot

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvä suunnittelu, toimeenpano ja tiedotus

- tuetaan alueellisten ja paikallisten sopeutumisstrategioiden sekä -suunnitelmien valmistelua huomioiden ilmastonmuutoksen vaikutusten ja sopeutumistarpeiden alueelliset erot (mm. elinkeinorakenne)
- lisätään neuvontaa ja tukea ilmastotyön (sopeutuminen ja hillintä) organisoimisessa ja resursoinnissa, ml. ilmastotiekarttojen valmistelu, tukiverkostot ja strateginen ja viestinnällinen tuki toimeenpanolle
- vahvistetaan alueellisten elinkeinon logistiikkareittien ilmastokestävyyttä mm. tieverkon kuntokartoitusten ja tienpidon suunnitelmien kehittämisellä ilmastonmuutoksen vaikutukset huomioiden
- vahvistetaan ennakointi- ja riskienhallintaosaamista sekä turvallisuusalan suunnittelua ja pilotointiä

ET2.3 Kiertotalous

Kiertotalouden ja kiertotaloutta tukevan korkean jalostusasteen biotalouden TKI-toiminta

- tuetaan ympäristöä säästävien tuotteiden, materiaalien, tuotantomenetelmien ja ekologisen kompensaation pilotointia sekä niiden käyttöönottoa ja kaupallistamista
- kehitetään kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen, cleantechiin sekä hiilenkiertoon liittyvää TKI-toimintaa, demonstraatioympäristöjä ja TKI-ekosysteemejä
- tuetaan kiertotalouden ja biotalouden tiekarttojen valmistelua
- edistetään kestäviä ja innovatiivisia julkisia hankintoja
- kehitetään toimintamalleja jätteen synnyn ehkäisyyn ja uudelleenkäyttöön sekä tuotteita korvaavien palvelujen kehittämiseen
- kehitetään älykästä materiaalien hallintaa, jossa hyödynnetään kierrätysmateriaaleja ja sivuvirtoja sekä varaudutaan entistä kunnianhimoisempaan jätehuoltopalvelun tasoon sekä aiempaa laajempaan yhteistyöhön
- kehitetään luonnonvara-alan kestävyyttä ja nostetaan luonnonvarojen ja teollisuuden sivutuotteiden jalostusastetta
- edistetään ympäristö-, metsä-, vesi- ja luonnonvaratietojen digitaalista hyödyntämistä luonnonvarojen kestävästä käytöstä edistämiseksi
- tuetaan ravinnekiertoon liittyvää TKI-toimintaa
- tuetaan julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä kiertotalouden edistämiseksi

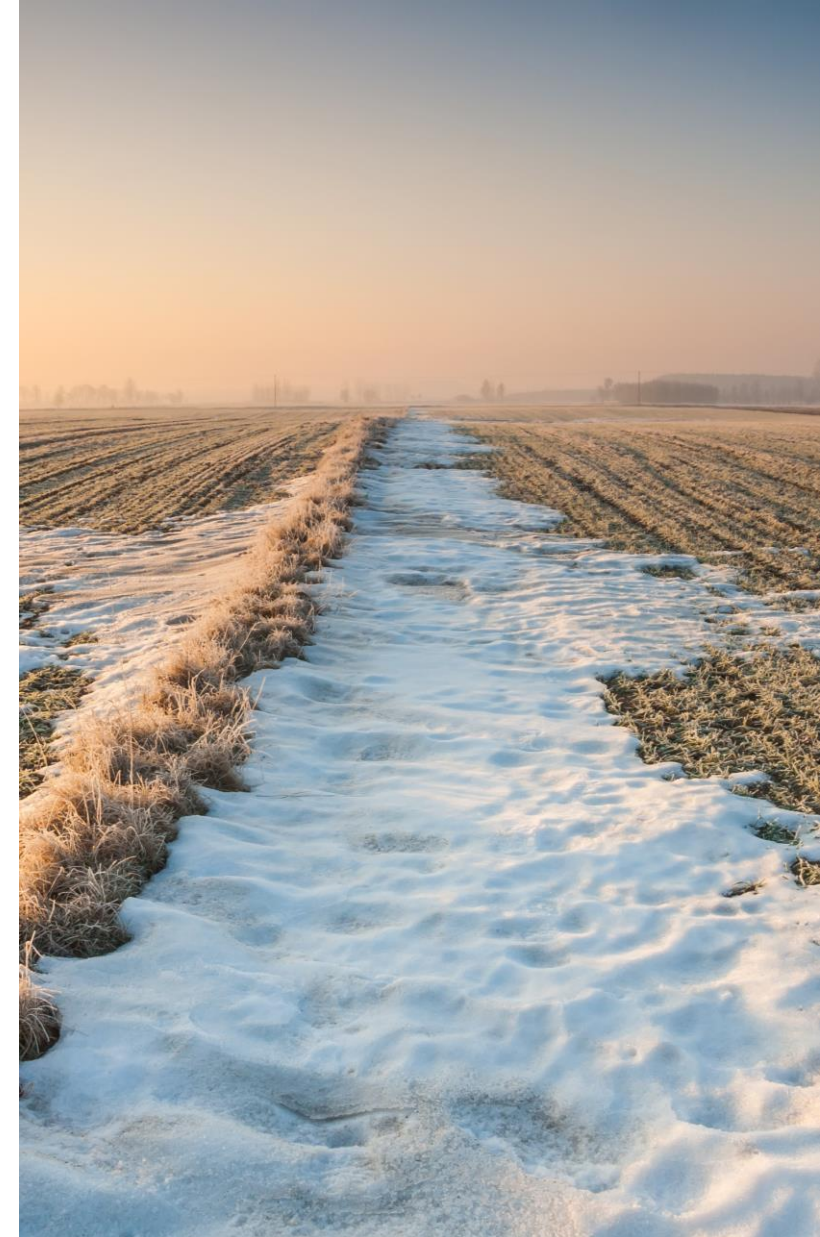
Kiertotalous ja korkean jalostusasteen biotalous yritystoiminnassa

- vahvistetaan kiertotalouteen ja korkean jalostusasteen biotalouteen liittyvää liiketoiminta- ja markkinaosaamista ja kehitetään uusia tuote- ja palvelukonsepteja ja tuetaan näiden edellyttämiä investointeja
- kehitetään kiertotalouden mukaista tuotesuunnittelua
- kehitetään ekosysteemejä, osaamiskeskittymiä ja verkostoja sekä tuetaan muita yhteistyömuotoja, joihin voi osallistua myös suuria yrityksiä
- edistetään osallistumista olemassa oleviin teollisten symbioosien verkostoihin sekä tuetaan uusien teollisten symbioosien syntyä
- tuetaan teollisuuden sivuvirtojen ja jätteiden hyödyntämistä ja pilotointia aidossa teollisuusympäristössä
- edistetään jätteen määrää vähentävää toimintaa
- tuetaan lajittelua, kierrätystä ja kestäviä logistiikkaketjuja edistävien palvelukonseptien kehittämistä
- edistetään yritysten ja arvoketjujen resurssitehokkuutta parantavien digitaalisten alustojen ja muiden työkalujen kehittämistä ja käyttöönottoa
- tuetaan kiertotalouteen liittyvää korkean jalostusarvon yritystoimintaa
- tuetaan julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä kiertotalouden edistämiseksi
- edistetään luontopohjaisten kiertotalousratkaisujen toteuttamista
- edistetään vesien kestävästä hyödyntämisestä ja veden uudelleen käyttöön liittyvää kehittämistoimintaa ja sitä tukevia pilotointi- ja demonstraatiohankkeita ja liiketoimintakehitystä

Vinkkejä hankeidean pohdintaan

- Katso hakuilmoituksesta **erityiset valintaperusteet** eli ne arviointikriteerit, jotka rahoittaja pisteyttää
 - Esim: Hanke edistää elinkeinoelämäverkottunutta tutkimusta, yhteiskehittämistä tai julkisia innovatiivisia hankintoja energiansäästön tai energiatehokkuuden parantamiseksi (0-5p)
- Pohdi mitä ovat **konkreettiset, mutta yleishyödylliset tulokset**
 - Oman kunnan toiminnan kehittäminen
 - VS
 - useita kuntia hyödyttävän toimintamallin kehittäminen
- Mitkä ovat hankkeen vaikutukset lyhyellä, mutta myös pitkällä aikavälillä

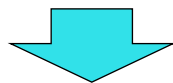
Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF)

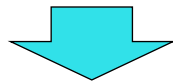
Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Suomen tavoitteena on vähintään puolittaa turpeen energiakäyttö vuoteen 2030 mennessä

Toimialan nopealla ja huomattavalla supistumisella on välittömiä ja välillisiä haittavaikutuksia aluetalouteen, työllisyyteen ja ympäristöön

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF)

Aluetalouden monipuolistaminen ja uusi yritystoiminta

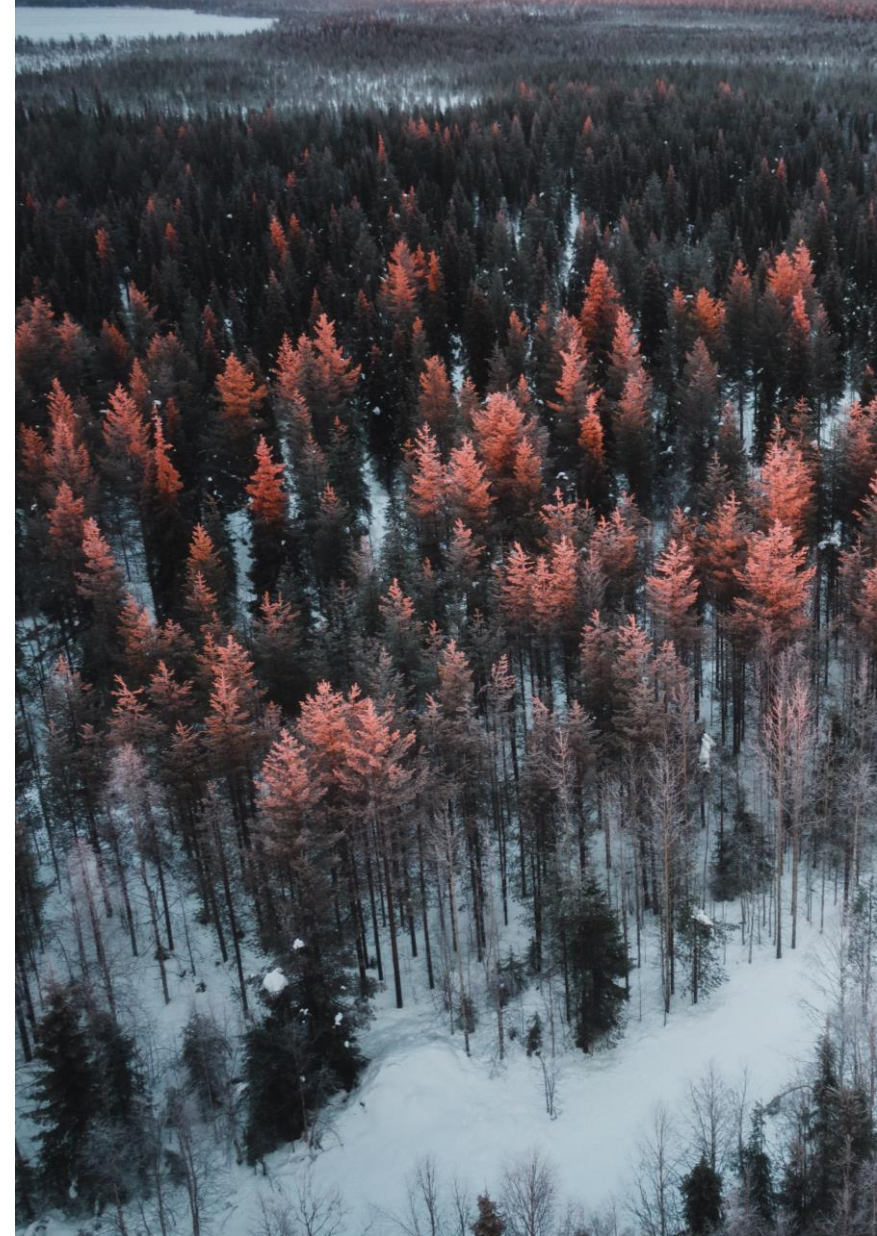
Turpeen korvaavat ratkaisut – uusiutuva energia ja muut tuotteet

Turvesoiden ennallistaminen ja turvemaiden kestävä jälkikäyttö

Työvoiman uudelleenkoulutus

Euroopan unionin osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Suhde muihin rahastoihin

EAKR

JTF poikkeaa lähtökohtansa ja näkökulmansa osalta EAKR:stä, mutta erot pieniä yksittäisen hankkeen tasolla

- ➔ Turpeen energiakäytöstä luovutaan ja turvetuotanto vähenee markkinavetoisesti merkittävästi
- ➔ sosioekonomisia ja ympäristöllisiä haittavaikutuksia
- ➔ JTF: mitä tilalle, miten vastataan haasteisiin, miten korjataan tilanne?

ESR+

ESR-tyyppiset työvoiman uudelleen koulutuksen ja -työllistämisen toimenpiteet suunnataan ensisijaisesti turvesektorilta työttömiksi jääneisiin ja sektorin työttömyysuhanalaisiin, erityiskohderyhmänä nuoret

JTF-, EAKR- ja ESR+ -toimenpiteissä on sama:

- rahoituksen lainsäädäntöperusta
- yleiskustannusmallit
- palkkakustannusmallit
- EURA2021-tietojärjestelmä
- hakumenettely
- Keski-Suomen ELY-keskuksen ja Etelä-Pohjanmaan liiton työnjako rahoittajina

Alueelliset siirtymäsuunnitelmat

- Hankkeen tulee olla maakunnan siirtymäsuunnitelman mukainen, jotta se voidaan rahoittaa.
- Alueelliset siirtymäsuunnitelmat määrittelevät maakunnan yksilölliset haasteet, kehittämistarpeet ja toimenpiteet niihin vastaamiseksi.

Etelä-Pohjanmaa

Yritystoiminnan ja osaamisen vahvistaminen hiilineutraaliin talouteen siirtymisessä

Uusiutuvan energiantuotannon kasvattaminen

Soiden ennallistaminen ja turvemaiden kestävä käyttö

Keski-Pohjanmaa

Aluetalouden uudistaminen ja vahvistaminen mukaan lukien uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja työpaikkojen luominen

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta aluetalouden uudistamisen tukena

Turvesoiden ennallistaminen ja jälkikäyttö

Pohjanmaa

Kestävien alueellisten energiaratkaisujen ja uusien vihreiden liiketoimintamahdollisuuksien luominen

Hiilineutraalin kasvi- ja eläintuotannon edistäminen ja turvesoiden ennallistaminen

ELY-keskuksen JTF-rahoitus

Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus

- **Osa yritysrahoituksesta** voidaan kohdentaa yritysten toimintaympäristöä ja yritystoiminnan yleisiä kehittymisedellytyksiä parantaviin hankkeisiin
- Tukea voidaan myöntää voittoa tavoittelemattomille julkisille ja yksityisille yhteisöille sekä säätiöille
- Tukitaso kehittämistoimenpiteissä on enintään 80 % ja investoinneissa enintään 45 %

Tukea suunnataan pk-yritystoimintaan välittömästi vaikuttaviin, uutuusarvoa sisältäviin hankkeisiin:

- yritystoiminnan kannalta tarpeellisiin selvityksiin
- pk-yritysten tarvitsemien palvelujen kehittämiseen
- yritysten yhteistyön edistämiseen
- muihin pk-yritysten kehittymisedellytyksiä merkittävästi parantaviin hankkeisiin

Turvesoiden ennallistaminen ja vesistökuunnostukset

Rahoitus kohdennetaan

- turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistamiseen, missä ensisijaisena tavoitteena on palauttaa suon rakenne ja toiminta lähelle ennen ojitusta vallinneeseen ekologiseen ja hydrologiseen tilaan. Ennallistaminen voi tarkoittaa myös kosteikkojen ja vesialueiden tai kaikkien näiden yhdistelmien perustamista alueille, joiden luontaiset ominaisuudet soveltuvat niihin parhaiten.
- turvetuotannon vaikutusalueilla olevien vesistöalueiden ja niiden ranta-alueiden kunnostamiseen, kun tavoitteena on vesistön käyttökelpoisuuden parantaminen (mm. vesikasvien poistoilla, ravintoketju-kunnostuksilla, hapetuksilla, ruoppauksilla, vedenpinnan nostoilla). Kunnostustoimet voivat kohdentua myös virtavesiin.
- selvityksiin ennallistamisen ja muiden kestävien jälkikäyttömuotojen edellytyksistä ja mahdollisuuksista.

Tukitaso kehittämishankkeissa on enintään 80 % ja investoinneissa 70 %

Työllisyys, osaaminen ja osallisuus

Osaamisen vahvistamisen (ESR+ -tyyppinen) rahoitus kohdennetaan

- uudelleenkoulutukseen ja uusien taitojen hankkimiseen; tällä luodaan mahdollisuuksia turpeen energiakäytön alasajosta kärsiville aloille ja erityisesti nuorille
- muuntokoulutuksella voidaan vastata työvoimapulaan, joten toimia voidaan kohdentaa mm. luonnonvara-alan opetusta tarjoavien ammatillisten oppilaitosten koulutusohjelmien kehittämiseen
- vaikeasti työllistyvien koulutus- tai työmarkkinapolkujen löytymistä tuetaan hyödyntämällä moniammatillisia verkostoja

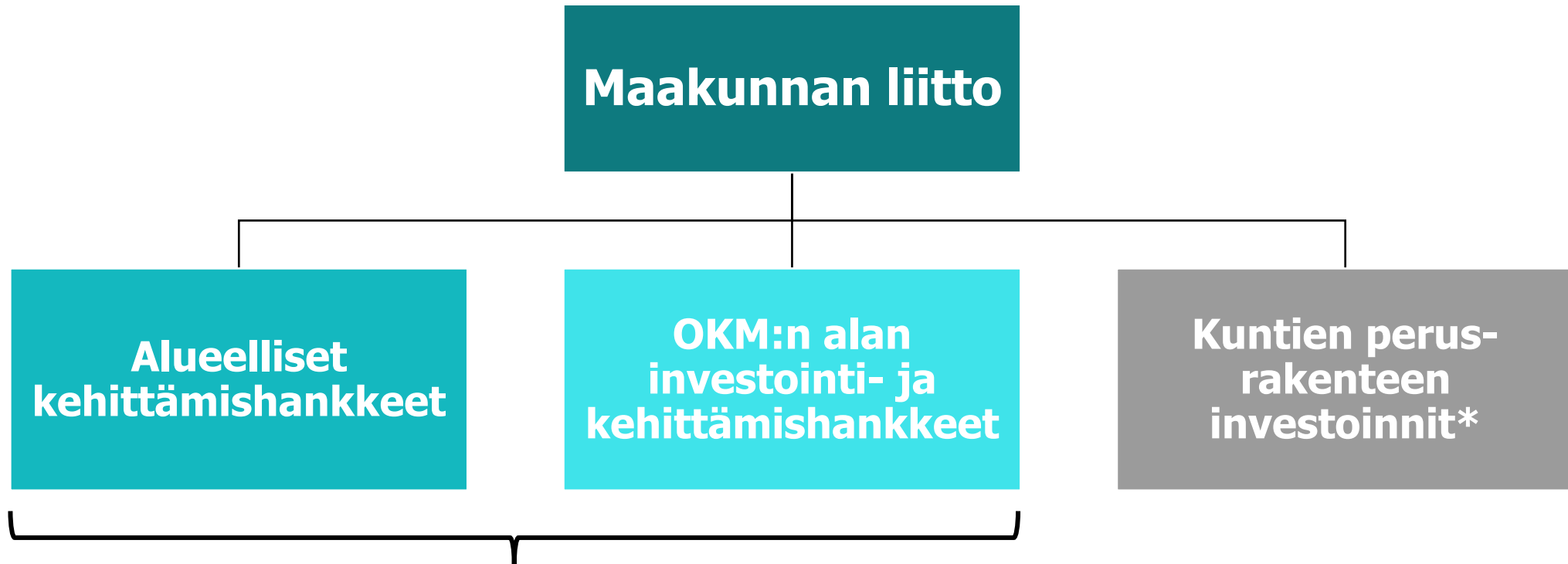
Tukitaso on enintään 80 %

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Maakuntien liittojen JTF-rahoitus

Perinteisiä maakuntien liittojen tukimuotoja

* Ei todennäköisesti Pohjanmaalla

Alueelliset kehittämishankkeet

Rahoitus kohdennetaan

- Hankkeisiin, jotka tuottavat ratkaisuja alueen elinkeinoelämän kehittämistarpeisiin
- kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön kehittämishankkeisiin
- muihin kehittämishankkeisiin Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelman toteuttamiseksi

Tukitaso kehittämistoimenpiteissä on enintään 80 % ja investoinneissa 70 %

- kehittämishankkeeseen liittyvän investoinnin on oltava välttämätön kehittämishankkeen toteuttamiselle
- investoinnin osuus voi olla enintään puolet hankkeen kokonaiskustannuksista

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan kehittämisen- ja investointihankkeet

- **Rahoitus kohdennetaan** OKM:n alan (mm. tutkimus- ja innovaatiotoiminta, koulutus, kulttuuri) hanketoimintaan
- Etusijalla ovat vihreää ja digitaalista siirtymää edistävät hankkeet, joilla monipuolistetaan ja vahvistetaan aluetaloutta
- **Tukitaso kehittämistoimenpiteissä on enintään 80 % ja investoinneissa 70 %**
 - Hanke voi muodostua kokonaan kehittämistoimenpiteistä tai investoinnista tai olla näiden yhdistelmä; pääsääntöisesti investointihankkeissa kuitenkin on edellytyksenä investointiin liittyvä erillinen kehittämishanke
 - merkittävässä hankkeissa pyydämme opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunnon
- **Tukea ei myönnetä**
 - perustutkimukseen
 - hankkeisiin, joita tuetaan muilla rahoitusvälineillä, kuten ESR+

Kuntien perusrakenteen investoinnit

Rahoitusta voidaan kohdentaa bioenergiajakeiden käsittely- ja varastointialueiden rakentamiseen (ns. bioenergiaterminaalit) silloin kun hakijana on kunta tai kuntayhtymä

- Biomassan varastointiin ja hakettamiseen tarkoitetut terminaali-alueet, jotka parantavat haketoimitusten varmuutta ja polttoaineiden laatua sekä tehostavat kuljetusten ja haketuksen logistiikkaa. Terminaali-alueella voidaan sekoittaa eri energiajakeita, ja niillä sekoitetut polttoainekuormat huomioivat paremmin lämpölaitosten tehontarpeet eri vuodenaikoina.
- Valintaperusteiden mukaisesti biomassan käyttöön liittyvissä investoinneissa on tarkistettava DNSH-periaatteen toteutuminen.
- Kuntahankkeena toteutettu terminaali on kaikkien alan yritysten käytettävissä, tuki ei saa olla valikoivaa. Toiminnan on oltava **voittoa tavoittelematonta eikä se saa aiheuttaa markkinahäiriötä.**

Yritysten toimintaedellytyksiä tukevat perusrakenteen investointihankkeet

Tukitaso investoinneissa on enintään 50-70 %

Tukea ei voida myöntää esim. teiden rakentamiseen tai laajakaistoihin

Do no significant harm –periaate

JTF-hanke ei saa aiheuttaa merkittävää haittaa millekään EU:n kestävän rahoituksen ympäristötavoitteelle:

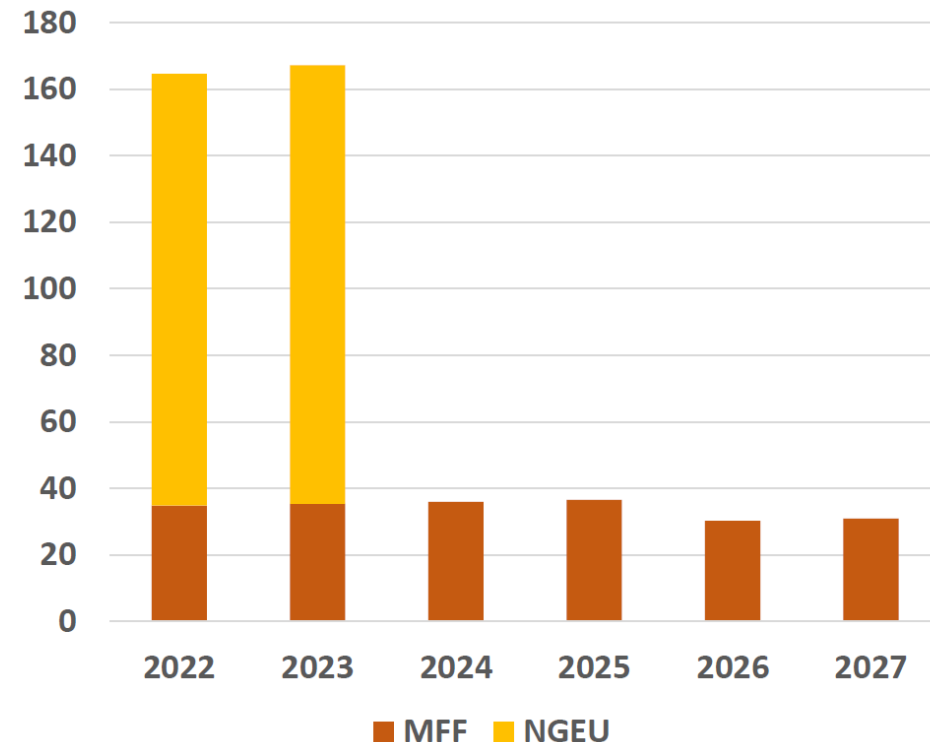
- ilmastonmuutoksen hillintä
- ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojele
- siirtyminen kiertotalouteen
- ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä
- biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojele ja ennallistaminen

JTF-rahoituksen aikataulu

- Tämän hetken arvio: **JTF-hakujen avaaminen mahdollista viikolla 13** – yritystukien hakeminen on jo mahdollista
- Osa JTF-rahoituksesta on osoitettu jäsenvaltioille EU:n elpymisvälineen NextGeneration "rahapussista" (2022 ja 2023)
 - Rahat "vanhenevat" kolmen vuoden kuluttua niiden saamisesta käyttöön
- **JTF-hankkeiden on päätyttävä viimeistään 2026 kesään mennessä**

Suomen JTF-varojen kokoonpano ja jakautuminen vuosittain

Yhteystiedot

Etelä-Pohjanmaan liitto

- Mikko Kangas, kehittämisasiantuntija
- Päivi Mäntymäki, kehittämisasiantuntija
- Minna Nikkari, kehittämisasiantuntija
- Heli Rintala, aluekehitysjohtaja

Keski-Pohjanmaan liitto

- Ville Honkala, kehittämispäällikkö
- Katja Kivioja, aluekehityssuunnittelija
- Stefan Rannanpää, aluekehityssuunnittelija
- Teppo Rekilä, elinvoimajohtaja

Pohjanmaan liitto

- Karl-Gustav Byskata, aluekehitysasiantuntija
- Johanna Leppänen, aluekehitysasiantuntija
- Niklas Ulfvens, kehittämispäällikkö

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Ennallistamis- ja vesistöhankeiden toteutettavuus ja lupa-asiat:

- Ari Koski, turvetuotantoalueiden jälkikäyttö
- Jyrki Latvala, vesistökuunnostukset
- Anne Polso, ympäristönsuojelu

Keski-Suomen ELY-keskus

Ennallistamis- ja vesistöhankeiden rahoitus

Yritysten toimintaympäristön tuen rahoitus

Osaamisen ja koulutuksen hankkeiden rahoitus

